

Tredje Söndagen i Adventstiden

Herrens profet och förelöpare Johannes

Mal 3:1-6; Rom 15:4-9; Luk 3:1-9; Ps. 85:2-8

I Guds; Faderns och Sonens och den Helige Andes namn.

Ärendet i dag är det alldeles nödvändiga ljuset men vi skall även beröra nöden. Och denna nöd skall belysas med hjälp av en akademisk text, närmare bestämt en helt ny doktorsavhandling¹ som behandlar religionsundervisningen i den svenska skolan. Men låt oss återkomma till den, för det finns fler aspekter av ljus än den akademiska upplysningen, inte minst nu i Adventstid.

När vi i dag tänder det tredje adventsljuset är det inte långt kvar. Strax är mörkret betvingat; drivet på flykt. I dag firas den heliga Lucia av Siracusa, martyren; vittnet. Hon kommer till oss med ljus i mörkret och hon aktualiserar vad det innebär att leva i Sanningens ljus då hon väljer Gud före allt.

Samtidigt ägnar vi vår uppmärksamhet, denna tredje söndag i Adventstid, åt en person som skulle komma att bli martyr. För Johannes döparen led, liksom Lucia, även han för Kristi namns skull. Men idag är hans roll profetens; förelöparens – den som, i likhet med ärkeänglarna, går före med bud. Och inte sällan avbildas den helige Johannes med vingar.

”En man trädde fram, sänd av Gud. Hans namn var Johannes. Han kom som ett vittne för att vittna om ljuset, för att alla skulle komma till tro genom honom. Själv var han inte ljuset, men han kom för att vittna om ljuset. Det sanna ljuset, som ger ljus åt alla människor, skulle nu komma till världen.”²

Johannes gick före och gjorde väg för ljuset och hoppet; för Konungen, för Sanningen, friheten och frälsningen. Han ropade i öknen; i den tomma och karga tillvaron, bland människor som, liksom öknens sand, törstade och grep efter allt som kunde absorberas; som tog till sig vilken dryck som än erbjöds i iveren att släcka den törst som var en hjärtats och själens törst. En mängd olika religiösa föreställningar florerade. Olika avgudar tillbads och mängden falska profeter var då, som nu, stor. Det behövdes uppfriskande väta. Det behövdes ljus och hopp. Då som idag. Det behövdes någon som gick före. Då som idag.

¹ Kittelmann Flensner, Karin, *Religious education in contemporary pluralistic Sweden*, Göteborg: Göteborgs Universitet, (2015)

² Joh. 1:6-9

Och där trädde han fram, sänd av Gud och vittnade om ljuset som har vunnit över mörkret:
Kristus Jesus; Lammet.

Johannes egna ord om vem han är kan vi läsa i Evangeliet. Om hur ”judarna sände präster och leviter från Jerusalem för att fråga honom vem han var. Han bekände och förnekade inte, han bekände: "Jag är inte Messias." De frågade honom: "Vem är du då? Är du Elia?" Han sade: "Nej, det är jag inte." – "Är du Profeten?" Han svarade: "Nej." Då sade de till honom: "Vem är du då? Vi måste ge ett svar till dem som har sänt oss. Vad säger du om dig själv?" Han svarade med profeten Jesajas ord: "Jag är rösten som ropar i öknen: Gör vägen rak för Herren!" Lite senare berättas hur han såg ”Jesus komma, och han sade: 'Se Guds Lamm som tar bort världens synd!'”³

Han ropade till de törstande: ”Bana väg för Herren, gör stigarna raka för honom! Varje dal ska fyllas, alla berg och höjder sänkas. Det krokiga ska rätas, ojämna vägar ska jämnas. Och alla människor ska se Guds frälsning.”⁴ Han såg och hans syn tar oss rakt in i altarets allra heligaste sakrament; in i eukaristin, än i dag: Se Guds Lamm som tar bort världens synd!

Det är denna törst som den doktorsavhandling som vi strax bekanta oss med, pekar på. Men först behöver vi titta lite närmre på ett begrepp i avhandlingens titel, nämligen ordet ”religiös” och hur vi kan förstå det bättre. För med handen på hjärtat är detta inget enkelt ord. Inte heller är det entydigt. Sant är dock att det är starkt laddat; inte bara med positiva värden, och att det många gånger kan vara mer lämpligt att definiera sig som kristen än ”religiös”. Men (!) detta ord – och särskilt i tider som våra – bör återtas för att på nytt laddas med ödmjuk värdighet. I antiken och under medeltiden förstod man roten, latinets *religio*, som en personlig dygd och tillbedjan; som respekt för det heliga och vördnad för Gud.

Så, efter denna omväg, skall vi nu stifta bekantskap med doktorsavhandlingen. Och man kan naturligtvis fundera över vad den har att göra med Jesus Kristus och hans förelöpare Johannes eller med oss och en predikan, för den delen. Men faktum är att denna avhandling inte kunde komma mer lägligt med tanke på söndagens tema. Den ger nämligen en bild av det spirituella klimatet; en temperaturmätning i den del av befolkningen som om bara några år skall bli föräldrar och till sina barn föra vidare någon form av tradition och grund att stå på i livet. Frågan är om de kommer att ha en levande erfarenhet av ljus, hopp? Kommer de att vara förmögna att föra vidare sanning och mening? Hur kommer de att förklara innebörden av Adventstidens tredje ljus för sina barn?

Materialet i avhandlingen är insamlat under två år vid 125 lektioner i religionsundervisning på gymnasienivå och resultatet visar hur elever och lärare närmar sig ämnet religion och samtalar om religiositet och tro. Här ges en bild av att religion är något som behövdes förr men som nu, för den moderna människan, har spelat ut sin roll. Mänskligheten beskrivs som att den, i princip, har nått sin fulländning.⁵

Som kristen och om man menar att religioner, liksom ideologier, är mänskliga uppfinningar, kan man hålla med i detta eftersom vi, i och med Jesu födelse, inte längre behöver gissa hur frälsningen nås och därmed inte längre har behov av att hitta på olika religioner.

³ Joh. 1:19-29

⁴ Luk. 3:4-6

⁵ Kittelmann Flensner, Karin, *Religious education in contemporary pluralistic Sweden*, Göteborg: Göteborgs Universitet, (2015) s. 285

Men att hävda att mänskligheten, sådan den är, skulle ha nått sin fulländning är fullständigt förödande. Följden blir nämligen att vi inte kan växa mer; inte kan mogna djupare och inte behöver frälsningens ljus.

Avhandlingen pekar också på att såväl elever som lärare kritiserar troende människor och med föraktfull underton framställer dessa (oss!) som ”ointelligenta, psykiskt sjuka och galna.”⁶ Individualismen, visar materialet, är ”ett oerhört centralt värde i samtliga klassrum. Att göra sina egna val, att framstå som en rationell och självständig individ [framhölls] som extremt viktigt av både lärare och elever.”⁷ En av lärarna menade till och med ”att benämningen kristen kan betraktas som en kulturell etikett och att man därmed t.ex. kan vara kristen och ateist samtidigt.”⁸

Där lämnar vi forskningen och vi gör det i ekot av den helige Johannes ord från dagens evangelietext: ”Huggormsyngel! Vem har visat er att ni ska fly den kommande vredesdomen? Bär då sådan frukt som hör till omvändelsen. Och börja inte säga inom er: Vi har Abraham till far. För jag säger er att Gud kan väcka upp barn åt Abraham ur dessa stenar.”⁹

Även om det som redovisas i avhandlingen inte kommer som någon total överraskning, så ser det ser onekligen mörkt ut. Och nu är tillståndet till och med kartlagt. Vi har därför anledning att tacka och ägna såväl forskaren som situationen våra böner och just därför får en doktorsavhandling plats här idag.

Världen är i nöd. Människan är, genom sin egen förträfflighet och högmod, i nöd. Nu behövs, liksom då Guds Ord kom till världen, sanningens och hoppets ljus. Och det är här i Kristi kyrka det kan växa. Inga gnostiska, bhuddistiska eller andra ideologier mäktar detta. För som den helige aposteln Paulus skriver: ”Allt som har skrivits tidigare är skrivet till vår undervisning, för att vi ska bevara vårt hopp genom den uthållighet och tröst som Skrifterna ger. Må uthållighetens och tröstens Gud hjälpa er att vara eniga med varandra efter Kristi Jesu vilja, så att ni alla med en mun prisar vår Herre Jesu Kristi Gud och Far. [...] Därför vill jag tacka dig bland hednafolken och lovsjunga ditt namn.”¹⁰

Systrar och bröder! Tillståndet i världen kan inte förstås på annat vis än en öken med en enorm törst efter den livets friska källa till liv som vi lärt känna i Kristus Jesus och som Johannes förelöparen vittnar om. Hans rop ekar än idag. Låt oss ta vid och fortsätta ropa; vara ropets förstärkare och gå före där det krävs. För om inte vi gör det skall stenarna ropa¹¹.

Hosianna! Herre, hjälp oss!

En utökad text, baserad på denna predikan, finns publicerad på bloggen 'Formande Mission'. Den går även att ladda ner i PDF på samma ställe.
Länk: <http://blogg.stnikolaus.se/#post146>

⁶ Kittelmann Flensner, s. 285-286

⁷ Kittelmann Flensner, s. 286

⁸ Kittelmann Flensner, s. 290

⁹ Luk 3:7b-8

¹⁰ Rom. 15:4-9

¹¹ Jfr Luk. 19:40